

Leszczy ski skansen

W najdalej wysuniętej na północ części Parku Krajobrazowego Chelmy, pośród malowniczych wzgórz i lasów położona jest Leszczyna, dawny ośrodek górnictwa i hutnictwa miedziowego. Pośród licznych ładów historycznej przeszłości wsi znajdują się bliźniacze piece hutnicze. To one stały się inspiracją do utworzenia w Leszczynie Skansenu Miasteczka Górniczo-Hutniczego.

W 2000 roku Złotoryjskie Towarzystwo Tradycji Górniczych stworzyło jego podwaliny organizując wytopy metali pod nazwą „Dymarki Kaczawskie”.

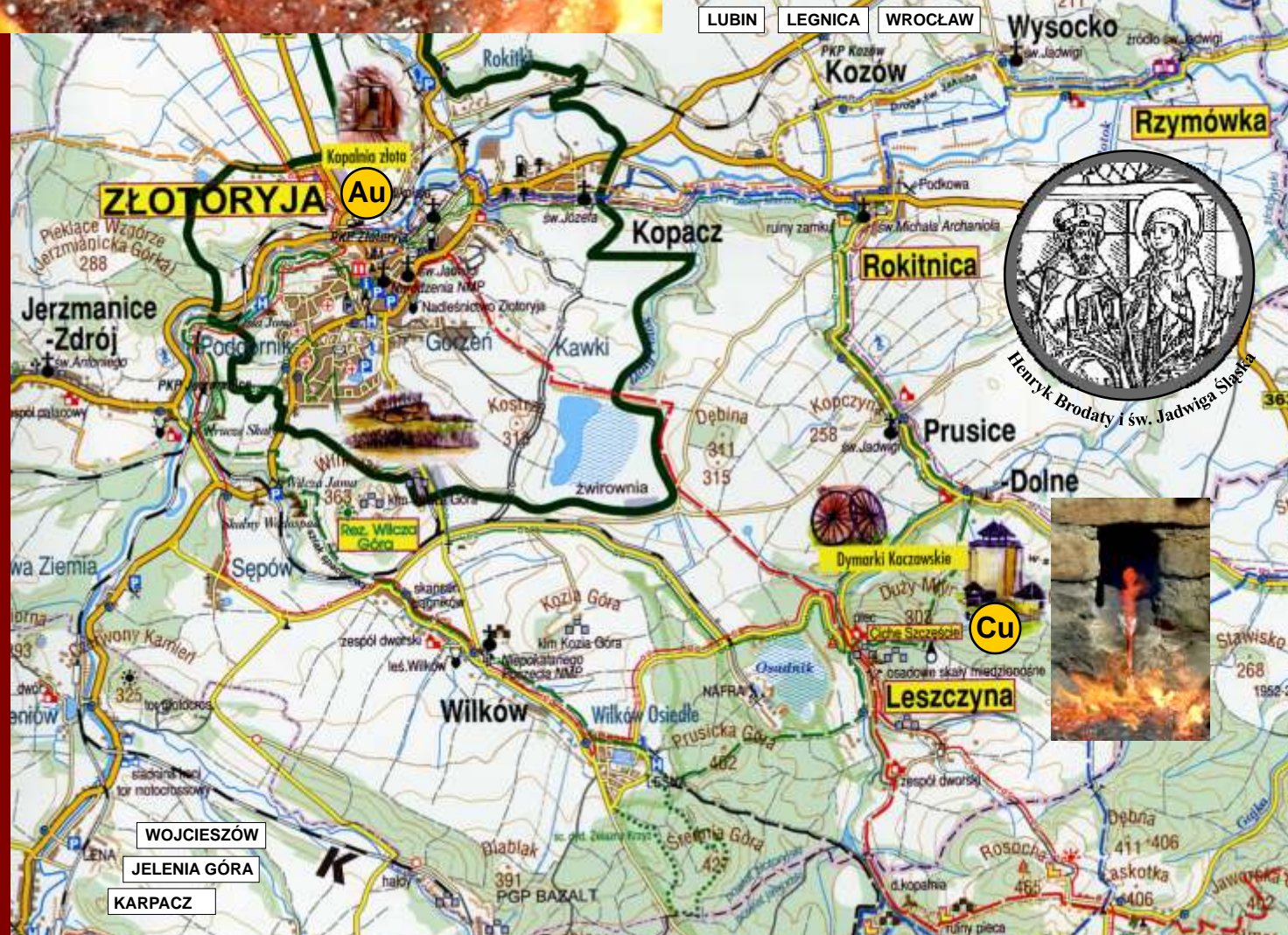
Marzenia zmaterializowały się. Odwiedzając to miejsce, będziemy mogli odbyć swoisty podróż w czasie, przeniesiemy się w klimat średniowiecznej epoki i poznamy warunki w jakich żyli i pracowali pierwsi górnicy z Nieckiej Leszczy.

Skansen usytuowany jest u stóp Dęgiego Młynika, w miejscu gdzie pierwsi górnicy jeszcze za czasów Piastów rozpoczęli kopać margle miedzionośne.

Dziedzictwo narodowe

Kraina złotoryjska była tak bogata w kruszce i minerały, że ówczesny Król piastowski Henryk Brodaty w 1211 r. na zamku w Rokitnicy nadał Złotoryję jako pierwszemu miastu w Polsce prawa miejskie (magdeburskie) i przywilej miasta górniczego, który zezwalał na swobodne osiedlanie się górników bez wnoszenia opłat, uprawianie rzemiosła i warzenie piwa.

Tereny pogórnice ziemii złotoryjskiej należą do bogatej przeszłości tej części Sudetów, w której człowiek od wielu stuleci wydierał Ziemi jej skarby.

Po prężnych ośrodkach eksploatacji kruszców czy sto pozostało niewiele ładów. Dawne wyrobiska średniowiecznych sztolni i hut porosły lasy, a w XX w. szyby kopalni miedzi zostały zlikwidowane.

W skansenie promujemy dziedzictwo regionalne, podkreślamy wspólne korzenie kulturowe z pozostałą częścią kontynentu europejskiego. Pokazujemy życie średniowiecznych górników w otoczeniu przyrody w sposób wykonywanego rzemiosła, codziennego życia i relikwii minionych epok.

Dymarki z Nieckiej Leszczy

Dymarki to piece do wytapiania metali z rud przy użyciu węgla drzewnego. Piece te wykonywano z kamienia, od wewnątrz wyklepiano je gliną czyli mieszaniną gliny z węgłem drzewnym.

Leszczyna i sąsiednie miejscowości jak Wilków, Kondratów, Sichoń, Prusice to miejsca, gdzie przed wiekami, jeszcze za czasów Piastów i Siczów, pierwsi górnicy zaczęli wydobywać i przerabiać miedzionośną rudę, które zalegały w łupkach marglistych. Zorganizowana eksploatacja pokładów rudy miedzi odbywała się z przerwami od XIII wieku a roboty górnicze prowadziły gwarectwa.

W pierwszej w Leszczynie sztolni „Charakter” drążono w ziemi, aby dotrzeć do margli miedzionośnych, ale trzeba było odprowadzić z nich nadmiar wody, którą wyciągano w skórzanych workach za pomocą kołowrotu. Później w tłuczkach stopów wzbogacono wydobyte rudy. W ten sposób uzyskiwano tzw. „szlich”, który zawierał 10 - 12% miedzi. Tak uzyskany koncentrat przetwarzano w prasach, aby usunąć nadmiar siarki i jeszcze wzbogacić prasowaną miedź.

W latach 60-tych XIX wieku powstaje w Leszczynie kopalnia i huta „Ciche Szczyt” /Stilles Glück/, gdzie wykorzystywano metodę topienia margli bez ich wzbogacania, surowcem służyły surowe margle i piryt a paliwem był koks. Produktem wytopu był kamień miedziowy składający się z siarczków miedzi i elaza zawierający ok. 50% miedzi. Kamień miedziowy sprzedawano do dalszej obróbki hutom w Saksonii i Anglii. Po kopalni i hucie „Ciche Szczyt” /Pomnik Przyrody Nieożywionej/ zachowały się ruiny wylotu sztolni, dawne szyby i skupisko węgla.

KALENDARIUM

- XIII w** - początek górnictwa na terenie Dęgiego młynika, czasy bitwy z Tatarami pod Legnicą (1241r.), w której zginął Henryk Pobożny a wzięto w niej udział całe ówczesne górnictwo złotoryjskie. Jak mówi legenda powróciło tylko 7-miu.
- 1657** - pierwsza historyczna wzmianka o górnictwie w Leszczynie
- 1738** - budowa pierwszej huty miedzi
- 1759** - zatrzymanie huty i kopalni
- 1786-1805** - wznowienie prac górniczych, postawienie nowego pieca w Leszczynie z powodu nieudanych prób wytopu zamkniętej huty
- 1860** - rozpoczęcie robót górniczych w wyrobisku sztolni „Leszczyna”
- 1863** - uruchomienie huty miedzi „Ciche szczyt”
- 1872** - modernizacja huty
- 1883** - zamknięcie kopalni i huty „Ciche szczyt”
- 1934** - wznowienie robót poszukiwawczych i wydobywczych
- 1944** - zalanie kopalni

Nowe zagłębienie miedziowe

Huta miedzi "Głogów"

Szyby główne kopalni "Rdna"

Historia miedzi po 1945 r.

Złotoryja nazywana jest „Stolicą Starego Zagłębia Miedziowego”. W najbliższej odległości od dzisiejszego skansenu od 1950 r. działa kopalnia miedzi „Lena”, następnie kopalnie to „Nowy Kościół” i „Konrad”. Po kilkudziesięciu latach eksploatacji zostały one zamknięte. Po odkryciu nowych złóż margli miedzionośnych w okolicach Lubina i Polkowic od 1960 r. odzysk miedzi, srebra i złota przez te kopalnie i huty wiatowego polskiego koncernu KGHM Polska Miedź S.A.

Tysiące górników starego zagłębia miedziowego zasilono kadrowo nowe zagłębienie.

Kraina minerałów

Okolice Złotoryi - Pogórze Kaczawskie naturą obdarzyła sówicie bogactwem minerałów: **złoto** - złotonośne piaski rzeki Kaczawy, Skory i Bóbr **miedź i srebro** - synklina leszczyny **bazalty** - kraina wygasłych wulkanów (stożki wulkaniczne: Ostrzyca 501 m n.p.m., Grodziec zamczysko 389 m n.p.m., Wilcza Góra 373 m n.p.m.) **wapień** - Leszczyna, Nowy Kościół, Wojcieszów **piaskowce** - Jerzmanice Zdrój, Leszczyna, Czaple **baryt** - Stanisławów **agaty** - Sdziszowa, Lubiechowa

Wilcza Góra

Ostrzyca Probošczowicka

Brama główna

Główny obiekt skansenu

Trupień 481

Kopalinia Odkrywkowa Drogowców

ruiny dworu

św. Jerzego

Monia Christo

Święta Katarzyna

Monia Christo

Święta Katarzyna

Monia Christo

Święta Katarzyna

Monia Christo

Święta Katarzyna

Monia Christo

Święta Katarzyna

Monia Christo

Przypominamy o dziele ludzi młodych, którzy w trudzie i ogromnym kunszcie kruszce z ziemi tej wydobywali i ku pomocy wszelkiemu w metal obrócili potrafili. Aby ducha tradycji przywołać inne też zajęcia dawne prezentujemy, zarówno takie co dla nauki służą, jak i te co rozweselą i gościć mogą...

Klimat i atmosfera

Po przekroczeniu bramy kamiennego muru skansenu znajdujemy się w innym świecie, świecie średniowiecznego miasteczka, którego swoim codziennym życiem, ludźmi wykonującymi swoje obowiązki w ród infrastruktury górniczo-hutniczej z charakterystycznymi dla niej rekwizytami, piecami do wypalania, warsztatami rzemieślniczymi, straganami kupieckimi i żywymi zwierzętami z estradą rozrywkową i miejscem na sporty i odpoczynek.

Atrybutem charakteryzującym życie średniowiecznych górników były trzy nieodzowne elementy:

kaplica - bo byli bardzo pobożni i codziennie się modlili
karczma - gdzie biesiadowali po ciężkiej i niebezpiecznej pracy
koza - dawała mleko i mięso stanowiła podstawę ich egzystencji a przede wszystkim skóry kozie, które po wyprawieniu służyły jako niezbędne narzędzia pracy (w nich wybierano nadmiar wody z wyrobisk i wyciągano urobek kruszcowy, ponadto zabezpieczała górników i hutników przed urazami, obtarciami i poparzeniami). Na skórce drukowano ważne dokumenty, np. zakup działki górniczej.

Założyciele Złotoryjskiego Towarzystwa Tradycji Górniczych w strojach z epoki

Funkcje leszczyńskiego skansenu

Izba Tradycji Górniczych

Przybliży ponad 700-letnią historię i skraj górniczej a opowieści o tym, jak żyło się w nowoczesnych zakładach KGHM Polska Miedź S.A. na poziomie 1200 m pod ziemią w Zakładach Górniczych „Rudna” i przy nowoczesnych piecach zawieszonych w Hucie Miedzi „Głogów”.

Warsztaty

Główną atrakcją skansenu są wyroby i produkty powstałe przy użyciu ognia i wysokiej temperatury:

wytop miedzi w replice pieca średniowiecznego wykonanego wg rycin G. Agricoli,

piec tyglowy - wytopy metali (znal)

piec ceramiczny - wypalanie wyrobów z gliny

kuźnia - uplastycznianie metali

piec piekarniczy - wyroby piekarskie, cukiernicze i pieczenie podpiłyków na rozgrzanych blachach

Prezentacje rzemiosła i gminnych zawodów:

- mennica skansenowa bijąca dymara i dymarek

- papier czerpany

- cięcie agatów i obróbka kamieni szlachetnych

- rzeźby w drewnie i w piaskowcu

Spust miedzi

Na trasie cieków

Czerpanie papieru

Edukacja

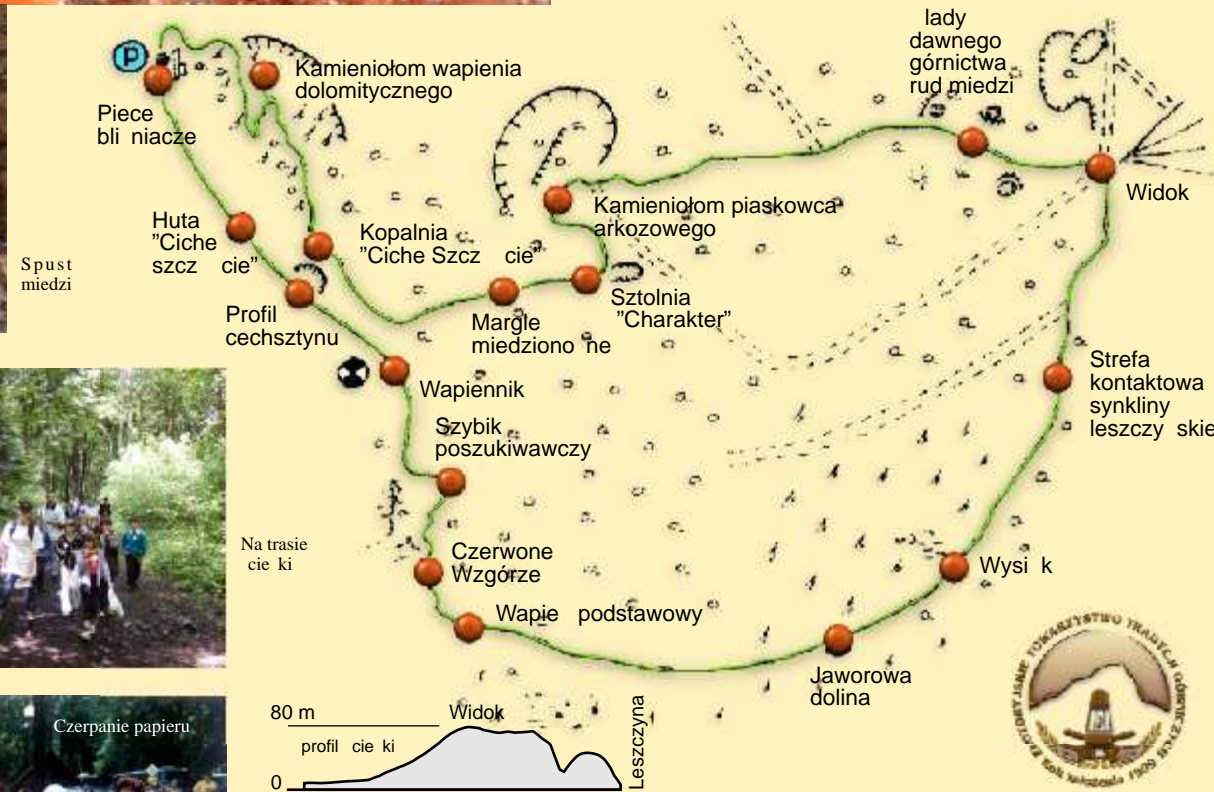
Skansen posiada warunki do prowadzenia edukacji w kilku specjalistycznych salach edukacyjno-szkoleniowych i w plenerze. Do tego celu przygotowana jest specjalnie wyszkolona grupa edukatorów w następujących specjalizacjach:

laboratorium przyrodniczo-geologiczne,

edukacja ekologiczna, geograficzna, historyczna, regionalizmu i patriotyzmu,

przewodnictwo po szlakach turystycznych,

cieśka dydaktyczna „synklina leszczyńska”: jako integralna część skansenu.

Zmodernizowana ścieśka edukacyjna „Synklina Leszczyńska” z 17 stacjami na długości 3500 m i różnicą wzniesień 80 m z rozbudowanym miejscem zakwaterowania, ciekami, ośszakami szkoleniowymi, grillownikami i placami do rekreacji ukazuje nam bogactwo geologiczno-przyrodnicze oraz miejsca w których wydobywano margle miedziane i wytapiano miedź.

Warunki pobytowe

Skansen dysponuje dobrze funkcjonującymi bazami pobytowymi. Każdego dnia może przyjąć kilkaset turystów indywidualnych i zorganizowanych. Dwiuizbowa karczma górniczo-łhopska i rycerska serwuje staropolskie jadalno oraz całodzienne wyżywienie. Można na przelocować w hoteliku o standardzie schroniska oraz skorzystać z pola namiotowego.

Na miejscu można na samodzielnie odbić monet dymarków, wypiec chleb, odlać podków szczycia oraz zakupić wydawnictwa i inne pamiątki skansenowe. Obiekt oraz parkingi dla samochodów i autokarów posiadają monitoring.

Gmina Złotoryja Powiat Złotoryja Miasto Złotoryja

KGHM
POLSKA MIEDŹ S.A.

Fundacja
POLSKA MIEDŹ

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

www.skansen.dymarkikaczawskie.pl

tel./fax 76 87 83 966

tel. 76 87 86 759

tel. kom.: 721 299 473

506 583 963

e-mail: skansen@dymarkikaczawskie.pl

MIASTEczKO SKANSEN GóRNICZO-HUTNICZY W LESZCZYŃNIE

**KOLEBKA ŁSKIEJ MIEDZI
KRAINA WYGASŁYCH
WULKANÓW**

Kapliczka w Barbary

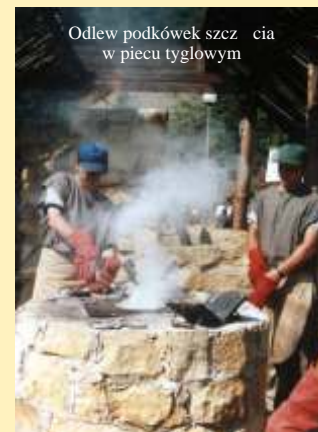

w Florian

W dymarkowym zwierzyńcu

W karczmie górniczo-łhopskiej

Odlw podkówek szczycia w piecu tyglowym

Wybijanie dymarkowych monet

Prezentacje artystyczne na scenie skansenowej